

p. 2. lib. 7. c. 2. q. 1., ubi q. 2., quod in hanc pœnam non incidunt, qui aliqua iusta excusatione, vel impedimento non emittunt, nec ista solutio contrariatur iis, quæ diximus in prima parte, quod negligens non incurrat pœnam privationis, nisi declaratoria, per Judicem pronuntiata; nam ibid. limitavimus, quando agitur de acquirendis; tunc enim non est pœna privatoria, quia privatæ supponit habitum, quia nemo privatur nisi prius habuerit id, quo privatur; at Parochus, qui non emisit professionem Fidei, non facit fructus suos, sicque non acquirit fructus; unde nec privari potest; lex ergo resistit acquisitioni, ac propterea non requiritur iudicis declarati, sed Parochus ipse in Conscientia tenetur fructus perceptos ante Fidei professionem, in termino præscripto non factam, in pauperes, vel opus pium infumere.

110 Quam negligentiam culpam, incurret Parochus, qui una Ecclesia Parochiali dimissa, aliam obtinet, iterum non emittat eandem professionem Fidei; tenetur enim toties quoties beneficium acquirit eam emittere ad tradita per *Barbosam de potestate Episcopi alleg. 61. num. 9.*

111 Nec omittendum est, quod scripsit *D. Joannes Chrysost. homil. 3. in actis Apost.*, per hæc Verba (*Non arbitror inter animarum retores multos esse, qui salvi fiant, sed multo plures qui pereant, non tam propriis peccatis, quam alienis, quæ non curarunt.*)

C A S U S.

Contra R. N. Parochum Ecclesiæ Villæ Novæ Marchesanae, Diocesis Adriensis, egit Vicarius illius Illustrissimi, & Reverendissimi Episcopi, residens hic Ferrariae, Criminaliter, ex quo ille Monitus extrajudicialiter neglexit se corrigere de pluribus delictorum capitibus, pro quibus per Fiscum illius Curia, prætendebatur puniendus.

Capita autem delictorum sunt; Primò, quod Conversatus sit cum Margarita sua Parœtiana non nupta, eam sæpius conveniendo, & alloquendo privatim, & publicè, cum suspitione mali finis contra honestatem, & cum scandalo Parœtianorum.

Secundò, quod sit suspectus de illato eidem Margaritæ stupro.

Tertiò, quod plura, à suis Parœtianis, oblata Ecclesiæ, sibi appropriaverit, & distraxerit.

Quartò, quod neglexerit Animarum curam, & Populi Institutionem.

Quintò, defecerit in officio Parochi, in administratione Sacramentorum.

Sexto, quod Doctrinam Christianam non edocuerit plebem sibi commissam.

Super quibus delictis emanavit sententia ab illo Vicario, in contumaciam, condemnando Reum Inquisitum, in tres pœnas.

Primò, in pœnam suspensionis, ad beneplacitum Illustrissimi, & Reverendissimi sui Episcopi.

Secundò, ad exilium per triennium à tota Diocesi Adriensi.

Tertiò, computavit in partem pœnæ, expensas exactas pro Viaticis, & Cavalcatibus pro Commissario, Notario, & Biruariis num. 22. missis pro capiendis informationibus, ad instantiam Fisci, & pro aliis expensis (ut dicebat sententia) solutis, & solvendis, quæ expensæ exactæ ascendeant ad summam scutorum Quadraginta quinque, & bajocorum 75. monetæ Juliorum decem pro scuto.

Apellavit R. Parochus, ab hac sententia ad Eminentissimum, & Reverendissimum Legatum Ferrariae, eo quod Villanova Marchesana comprehensa est in legatione, & Ducatu Ferrariae, nec possunt Causæ, tam Civiles, quam Criminales, extra Statum, & Ducatum Ferrariae Avocari, juxta *Brevia Clem. VIII.*, & *Urbani VIII.*, qui Eminentissimus Legatus requisivit me, quid de Justitia sententiæ præfatæ sentirem.

V O T U M.

Fui in Voto, quod Sententia Vicarii præfati, esset omninò Iniusta, ac proinde revocanda.

112 Præmittenda enim est observatio, quod ex illis, sex Capitibus delictorum, de quinque posterioribus, nihil probatum est in processu, consequenter pro eis nulla erat pœna apponenda; immò neque poterant in Inquisitionem Criminalem, per Judicem transmissam inseri; quia specialis Inquisitio transmitti non potest, ubi primò de delicto non constat fuisse commissum, & ubi non constat de Corpore deli-

delicti, *tex. in l. 1. §. Item illud ff. ad Sylvanian.*, *Farinac. q. 1. Criminal. num. 6.*, & *quest. 2. num. 1.*, *Conciol. resol. Crim. V. Inquisitio resol. 2.*, ubi num. 2., quod si non extent legitima Inditia, Inquisitio est ipso Jure nulla, ibique per eum allegata, etiam si Judex assereret esse diffamatum, quia, de quo non constat in processu, Judici non est credendum, *Guazin. defens. 9. cap. 1. num. 4.*, & *Conciol. V. stuprum resol. 1. n. 2.*

113 Nam secundum caput asserti delicti, nempe stupri Margaritæ, nec pro minimo probatum, aut Indiciatum est, neque corpus delicti, ex Inspectione Margaritæ per Obstetrices, ut requirebatur ad allegata per *Sperell. decis. 136. à num. 18.*, & *seqq.*, *Guazin ad defensam, defens. 4. cap. 6.*, neque alioquin probatum est, Parochum hunc visum, & repertum fuisse cum Margarita nudum cum nuda, aut aliter spoliatum, aut de Nocte solum, eum sola in Cubiculo clauso, ut hæc omnia tamq; indicia observat *Jo. Baptista Costa tract. (Aut sciebat, aut ignorabat) centuria 2. dist. 12. nu. 77.*, *Conciol. resol. Criminal. V. Stuprum resol. 3.*, nec Margarita unquam dixit se stupratam, quasi clamando, conquerendo, quæ aliquale indicium facerent cum Admiculis, *Conciol. supra resolutione 2.*, sed solum pro parte Fisci probatum legitimus, quod iste Parochus frequenter accesserit ad domum Margaritæ, ibi longius detinebatur alloquendo, & confabulando, quam coniecturam tamquam levissimam, & remotissimam deridet, *Sperell. decis. 140. num. 13*, quia hoc potuit fieri pro simplici conversatione, ad audiendam Margaritam canentem, absque ulla affectione inhonesta, vel si cum affectu, non tamen probatur, aut indiciatur effectus.

114 Tertium Caput delicti, nullatenus pariter probatum est, nam ex processu pro Curia, & Fisco formato, & latius in processu ad defensam in gradu Appellationis fabricato habemus, consuevisse in eum locum oblata transportari, & conservari in domo, & horeo Parochi; vestes pariter oblatas per Massarios prævia æstimatione fuisse Parocho consignatas; unde in receptione oblatorum, neque obumbrari potest delictum, nisi ad calumniam.

Quo verò ad distractionem, tum de con-

fuetudine loci, tum de Jure, administratio oblationum spectat ad Parochum, *Rebuff. tract. de decimis q. 1. nu. 29. 30.*, *Merlin. decis. 257. num. 10.*, *Pirouan. decis. 256. in p. 1. recent.*, *coram Orano in Beneventana spoliis 2. Decembris 1585.*, *Riccus decis. Neapol. 170. num. 7. p. 4.*, *Marescot. Variarum lib. 2. cap. 42. num. 6.*, & *seqq.*, *Gutierrez. Canonic. q. 9. lib. 2. cap. 21. num. 162.*, *Barbosa in cap. Custos nu. 4. Vers. in oblationibus de offic. Custod.*, & *in Can.*, *Qui Sacerdotes x. q. 1.*, & *de officio Parochi p. 3. cap. 24. quarta parte num. 16.*, & *seqq.*, *Cerro decis. 305.*, *Cavaler. decis. 369.*, & *decis. 405.*

115 Quod enim Jure permittente fit, non potest imputari in delictum, dum qui utitur Jure suo nemini facit iniuriam, *l. contra legem ff. de legibus*, *Rota decis. 129. n. 7. p. 1. recent.*, *Spada Consil. 82. num. 7. p. 2.*

116 Unde ad summum competit Episcopo actio Civilis ad exigendum à Parocho, ut rationem reddat de pretio retracto ex venditis rebus oblati, & apud se depositis, & in actione ista Criminali nil aliud poterat Judex, nisi reservare Jus sibi, aut Episcopo, aut alteri cui de Jure de exigenda hujusmodi ratione, & qualiter recepta converterit in utilitatem Ecclesiæ, cui factæ sunt oblationes.

117 Quoad quartum, quintum, & sextum, delictorum capita, nullatenus in processu constat, unde non solum non poterat ad pœnam condemnari, quæ numquam infertur sine delicto, sed neque de eis specialiter inquiri, quia specialis inquisitio numquam transmittitur, nisi gravia præcedant inditia, *Farinac. q. 1. num. 47.*, *Mascard. de probat. conclus. 351. num. 1.*, *Menoch. de Arbitr. Jud. lib. 1. q. 88. num. 1.* alique supra allegati.

Totum ergò delictum hujus Parochi ad primum caput restringitur; quod scilicet frequenter alloqueretur puellam, cum suspitione concepta mali finis, & videntium scandalo.

118 Sed ante omnia observandum est, quod nullus testis pro Fisco examinatus dicit, quæ Verba proferent, & de quibus alloquerentur, an de rebus honestis, aut inhonestis, vel indifferentibus; unde cum delicta non præsumantur, saltem de rebus indifferentibus eos alloquitos præsumendum est, ad allegata per *Gabrielem lib. 7.*

tit. de maleficiis concl. 2., Belet. disquis. Clerical. p. 1. tit. de disciplina Cleric. §. 25. num. 6., ubi num. 5., in fortiori casu ait, si videretur Clericus amplexans mulierem, præsumendum esset, quod eidem mulieri daret benedictionem, Aretin. de Malefic. in V. Cbe bai adulterata la mia donna, Cravet. Consil. 244. num. 4.

119 Reddit Rationem Bellet. supra dicto nu. 6., facta dubia, quæ possunt referri ad malum, & ad bonum, debent semper interpretari in bonam partem ad exclusionem delicti, Can. 1. dist. 41., Can. in scripturis dist. 96., cap. estote de reg. Jur., cum pluribus ibi alleg., licet ex communiter accidentibus, ubi mos regionis aliter non suadeat, tales amplexus solent fieri, & interpretari in malam partem, non tamen hæc interpretatio prudentum potest habere locum, in casu nostro, ubi constat de sola alloquutione, que multo minus est, quam amplexus, nec aliter malam fundant præsumptionem.

120 Verum dato etiam aliquali delicto, sententia evidenter iniusta convincitur, nam debebat Parochus iste prius moneri, ut abstinere ab illo accessu, & colloquutione scandalosa, cum cominatione pœnæ, ut Juris est, cap. Monasteria cap. 4. Crapula de Vita, & honest. Cleric., cap. si quisquam, cap. sicut de Cohabit. Cler., & Mulierum, & Novissimè Concil. Trid. sess. 25. cap. 14. de reform.; Ubi dat formam procedendi contra beneficiatos concubinos, aut cum mulieribus inhonestis versantibus, etiam extra domum, ibi (Quod si à superioribus moniti ab iis se non abstinerint, tertia parte fructuum beneficiorum suorum ipso facto sunt privati).

121 Ubi notanda sunt Verba (si moniti non se abstinerint) per quæ importatur contumacia post admonitionem, & tunc propter talem contumaciam decernitur pœna privationis tertiæ partis fructuum beneficii, quæ forma omnino erat in hoc casu servanda, quæ cum non fuerit servata evidens est Judicem malè, perperam, & iniuste processisse, ac Judicasse.

122 Monitio enim premissenda est de forma, ut eruditè ostendit Sperell. decis. 125. à n. 13., & seqq., ubi num. 18., quod si Judex omittat hanc præviam monitionem, non agit ut Judex, sed uti privatus, & sequen-

tur nullitas sententiæ, ex defectu Infanabili Jurisdictionis; maxime quando Judex procedit per viam inquisitionis, idem Sperell. decis. 116. num. 15., ubi nu. 7., etiam monitio debet præcedere, quando imponenda est pœna privativa, Riccius praxi aurea p. 3. resol. 311.

123 Neque sanatur nullitas, & iniustitia ex eo quod in sententia enuntietur, Parochum fuisse extrajudicialiter præmonitum, & ab ipso iudice, & ab Episcopo; quin immò etiam si diceretur monitus in Synodo Diocæsana decreto de hoc emanato.

124 Nam de istis non constat in processu, quæ autem non sunt in processu, sunt extramundum ad effectum judicandi, & tenetur Judex ex allegatis, & probatis, maxime in criminalibus, l. Illicitas §. Veritas ff. de officio Præsid., cap. Pastoralis §. quia verò de officio Jud. deleg., Monitio extrajudicialis est Paterna, & opus dignum Charitatis, sed ad effectum Judicandi non prodest, sed debet esse Canonica, & Judicialis, ut Judex possit in ea se fundare; nec sufficit monitio Synodalis, quia hæc se habet per modum legis generalis, sed requiritur monitio specialis, personalis cum comminatione pœnæ, ut declaravit Sacra Congregatio, & Rota allegata per Bellet. disquis. Cleric. p. 2. tit. de pœnis Cleric. §. 3. sub num. 6., glos. in Clement. 1. in V. nominatum de Vita, & honest. Cleric., Garzias de benefic. p. xi. cap. 10. num. 186. declarat. 4., ubi refert, ita declaratum à Sacra Congreg., & in Rota decisum, Genuens praxi Neapol. in noviss. editione c. 37. in terminis Concilii Trid. Barbosa in Collectanea Apostolic. decis. collect. 514. num. 2. 3.

125 Idem Rota coram Pennia decis. 581. sub n. 23., ait, quod ad effectum puniendi Clericum concubinarium, necesse est ex adverso probare, quod Clericus post legitimas monitiones in concubinato permanserit, & decis. 658. num. 7., quod debet moneri juxta ordinem datum à Concilio Trid., quia sic monitus dimittendo concubinam, potest evitare pœnas, quæ non committuntur sine mora ad allegata per Conciol. resol. Criminal. cautio resol. 1. num. 2.

126 In nostro ergo casu, in quo non est Parochus Concubinarius, neque de concubinato suspectus, sed vix suspectus de prava Intentione, & pravo fine, ex quo frequen-

quenter accedebat ad domum Margaritæ & cum ea confabulabatur, tanto magis debebat judicialiter præmoneri, quæ præmonitio æquivalet citationi, ad allegata per Barbosam axiom. 164., ut se abstinendo posset evitare pœnas, undè ex defectu, & omissione monitionis, sicuti ex defectu citationis resultat nullitas Judicii.

Quod tanto magis prudenter agendo Judex debebat observare in Parocho, quo medio tanto minus suspitio detegebatur, tanto minus bonum nomen lædebat, nec scandalum confirmabatur, immò non augebatur in populo.

127 Injustitia sententiæ patenter quoque defumitur, ex excessu pœnarum contra Parochum impositarum, quæ non debebant delictum excedere, l. Pedius ff. de Incendio ruina, & naufrag., l. respiciendum ff. de pœnis, l. Sancimus C. de pœnis, Can. Afferamus 24. q. 1., certum est enim, quod minor debetur pœna pro suspitione delicti, quam pro ipso delicto probato, aut confesso, Farinac. q. xi. num. 62., at pro delicto concubinatoris probato, & confesso, vel pro inhonesta conversatione probata, & confessa est dispositio Trid. d. sess. 25. cap. 14., imposita est pœna privationis tertiæ partis fructuum beneficii, quæ venit applicanda loco pio, aut fabricæ Ecclesiæ; quod decretum observari mandavit B. Pius V. Constitutione quinta incipit (cum primum) §. 12., non poterat ergo damnari iste Parochus ad illas tres pœnas, singulæ quarum tanto excedunt hoc delictum consistens in sola suspitione inhonesti finis.

128 Omitto, quod de stylo Sacræ Consultæ contra contumaces, non imponatur, neque exigatur pœna pecuniaria, ut imposuit hic Vicarius, exigendo scuta 45., 75. à Parocho, de quo agitur damnato in contumacia, quem stylum omnino servari mandavit Sacra Congregatio Eminentissimorum Cardinalium scribendo Eminentissimo Legato Emiliæ sub die 8. Martij 1623. ut refert, Conciol. resol. Criminal. V. Pœna resol. 3.

129 Tum quia pœna Trid. imposita pro Inhonestâ conversatione, non poterat imponi pro sola suspitione, nam pœne, uti odiosæ, non excedunt proprium casum, nec extenduntur cap. pœnæ de pœnit. dist. 1., Vermigliol. consil. 107. num. 6., Consil. 120.

num. 2., Conciol. resol. criminal. V. Bulla resol. 8. num. 2. per tex. in l. factum cuique §. in Pœnalibus ff. de reg. Jur. cap. in pœnis de reg. Jur. in 6.

130 Tum quia certum est, quod pœna non irrogatur, nisi expresse Jure caveatur, Authent. de non eligen. secundo nuben. §. sin autem, Mar. Antonion. variar. resol. lib. 3. resol. 39. num. 11., & nu. 32., Menoch. consil. 1032. num. 19., Barbosa axiom. 181. n. 7., sicuti, & debent pœnæ commensurari delicto, alioquin pro excessu sunt iniustæ, & inexigibiles, l. Sancimus 22. C. de pœnis cap. quæsvit de iis que sunt à majori parte Capit., Menoch. de arbitr. Judic. casu 266. num. 1.

131 Tum quia pro sola suspitione delicti, sicut, & pro delicto dubio, minor, licet arbitraria, pœna imponitur quam pro certo, Barbosa in Votis decisivis lib. 1., Voto 12. num. 35., Judex tamen in arbitranda pœna, debet quàm diligenter considerare circumstantias delicti, personam, & probationes quæ habentur in processu, cum pluribus aliis descriptis à Conciol. resol. Criminal. V. Pœna resol. 12. num. 3., Guazzin. defens. 33. cap. 4. num. 7., Farinac. consil. 32. num. 7., & seqq. lib. 1.

132 Quas circumstantias si considerasset Vicarius, qui aded excessivas pœnas imposuit, nempe Margaritam esse puellam bonæ famæ, nec aliter probari in processu, N. Parochum inquisitum esse Sacerdotem, alioquin solitum vivere religiosè, & honestis moribus, non sic aberrasset à Justo.

133 Quo verò ad pecuniam pro viaticis exactam, & in pœnam imputatam, sed contra justitiam, & consequenter restituendam, ex eo convincitur, quia forum Ecclesiasticum non potest pro viaticis à Reis quidquam exigere, sed tenetur Episcopus ex redditibus suæ mensæ Episcopalis, has expensas facere, ut relata declaratione Sacræ Congregationis pluribusque allegatis scripserunt, Conciol. resol. Criminal. Verbo Episcopus resol. 3., etiam si esset in contrarium consuetudo per tex. satis appertum in cap. cum ab omni x. de Vita, & honest. Cler., ubi Barbosa num. 4., Massin. de Confiscat. q. 2. num. 60., Marchet. de Vicario Capitulari p. 2. tit. 20. num. 15., Surd. de aliment. tit. 1. q. 79. num. 7., & seqq., Bonacina tom. 2. disp. 10. q. 2. puncto 8. num. 6., Gratian. discep. for. cap.